

A Massachusettsi Magyar Egyesület belviszályának egy verses emléke 1983-ból ^[1]

1983-ban bő két évtizedes történetének legsúlyosabb válságát élte meg az 1964-ben alapított Massachusettsi (korábban Bostoni) Magyar Egyesület/Hungarian Society of Massachusetts, miközben épp kezdetét vette a leglátványosabb eredményt hozó tevékenységük. A Masszi Lajos leköszönő elnök, illetve hivatali utódja, Bene Gabriella vezette felek közötti ellentét perbe torkollott, miközben megkezdődtek az előkészületei a bostoni Liberty Square-re tervezett 1956-os emlékszóbor felállításának. A szóbor ma is Boston ékessége, a torzsalkodásnak pedig (szerencsére) ma már alig él az emléke. Az azonban, hogy az adott helyzetben ez élénken foglalkoztatta a tagságot, nem kérdéses, aminek az itt közölt forrás, egy döcögös vers a sajátos bizonyítéka.

1983-ban bő két évtizedes történetének legsúlyosabb válságát [popup title="élte meg" format="Default click" activate="click" close text="A témát részletesebben tárgyalja KATONA CSABA: Bostoni balladák, avagy két kései paszkvillus egy egyesületi tisztújításról. Doromb. Közköltészeti tanulmányok. 5. Szerk. CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN. Bp., 2016; Uő: Megőrizzük a hidakat. A Massachusettsi Magyar Egyesület története. Boston, 2016."] az 1964-ben alapított [popup title="Massachusettsi (korábban Bostoni) Magyar Egyesület/Hungarian Society of Massachusetts" format="Default click" activate="click" close text="A Massachusettsi Magyar Egyesület Bostoni Magyar Egyesület néven 1964-ben jött létre, alapítói főleg 1956-os emigráns magyarok voltak. Célja a magyar nyelv, kultúra, öntudat és hagyományok ápolása és továbbadása az érdeklődőknek, illetve az utódoknak, közös programok, rendezvények, összejövetelek rendezésével. A magyar kultúrát kívánták megismertetni az amerikai lakosság minél szélesebb körében, hozzájárulva ezáltal az amerikai-magyar kapcsolatok fejlesztéséhez, erősítéséhez. Nonprofit társadalmi szervezet, amely tudatosan távol tartja magát a pártpolitikától. Világnézetre, vallásra, származásra való tekintet nélkül bárki tagja lehet, aki a magyar nyelvet és kultúrát ápolni akarja, valamint elfogadja az egyesület alapszabályát. Honlapja: <http://www.bostonhungarians.org/> (letöltve: 2017. május 19.) Történetére nézve lásd Katona Csaba: Megőrizzük a hidakat. A Massachusettsi Magyar Egyesület története. Boston, 2017."], miközben épp kezdetét vette a leglátványosabb eredményt hozó tevékenységük.

A [popup title="Masszi Lajos" format="Default click" activate="click" close text="Az írásban szereplő egyesületi tagokról nem állnak rendelkezésünkre megbízható életrajzi adatok."] leköszönő elnök, illetve hivatali utódja, *Bene Gabriella* vezette felek közötti ellentét perbe torkollott, miközben megkezdődtek az előkészületei a bostoni *Liberty Square*-re tervezett 1956-os emlékszóbor felállításának. A szóbor ma is Boston ékessége, a torzsalkodásnak pedig (szerencsére) ma már alig él az emléke. Az azonban, hogy az adott helyzetben ez élénken foglalkoztatta a tagságot, nem kérdéses, aminek az itt közölt forrás, egy döcögös vers a sajátos bizonyítéka.

A bostoni 1956-os emlékszóbor ^[2]

A viszály azzal indult, hogy a magyar egyesületet nyolc éve vezető Masszi Lajos összehívta a vezetőségválasztó közgyűlést 1983. április 10-ére. A szavazás során – nagy meglepetésre – nemhogy nem választották újra, de még az elnökségben sem kapott helyet. Az eredmény ellen nem élt kifogással, így az új vezetőség Bene Gabriellával az élén megkezdte működését. Ám alig több mint két héttel a választás után, 1983. április 28-án Masszi mint elnök, körlevelet intézett a tagsághoz, és rendkívüli közgyűlést kezdeményezett vezetőségválasztás céljából. Közben az új vezetés köszönetét fejezte ki neki azért, mert „nyolc éven át fáradtságos munkával, lelkesedéssel dolgozott a magyar [popup title="ügyért" format="Default click" activate="click" close text="A vezetőség körlevele a tagsághoz a tisztújítás eredményéről, 1983. április 29. A dokumentum – akárcsak a tanulmányunkban idézett többi irat – az Egyesület bostoni irattárában található."], majd nem sokkal

később „*határtalan megdöbbenéssel és igen nagy* [popup title="szomorúsággal" format="Default click" activate="click" close text="A vezetőség körlevele a tagsághoz, 1983. május 24."]” értesítette arról a tagságot, hogy Masszi Lajos bírósági eljárást indított a működésük leállítására.

Csóka Jenő, az egyesület korábbi elnöke egy későbbi levelében a bírósághoz beterjesztett Masszi-féle vádpontok kapcsán – amelyek lényege úgy foglalható össze, hogy a választás a szavazásra jogosultak csekély száma miatt szabálytalan volt – jelezte, hogy vezetőségválasztás évek óta nem volt, legalábbis nem az alapszabályok szerint. Ő úgy foglalt állást, hogy ha valóban történt szabálytalanság, azt éppen Masszi követte el, hiszen nem hívta össze a jelölőbizottságot, illetve olyan személyeket vett fel a jelöltlistára, akik akkor és ott léptek be az egyesületbe. Masszi vádja, hogy nem volt meg a *quorum* (vagyis nem volt jelen elég szavazásra jogosult), Csóka szerint is megállja ugyan a helyét, de tartalmát tekintve koholmánynak minősítette, mert ez minden korábbi szavazásnál is így volt, kifogások mégsem merültek fel. Masszi ezekre a vádakra hivatkozva javasolt új választást, amit az új vezetőség elutasított, mondván, hogy az eredményt a helyszínen mindenki elfogadta. Masszit azonban ez nem tántorította el és rendkívüli közgyűlést hívott össze, amelynek feladatául az új vezetőség megválasztását nevezte meg, az alapszabály követelményeinek megfelelően. A levele így zárult: „*Itt írjuk meg, hogy a Választási Gyűlést egy remek magyar filmvígjáték vetítésével fogjuk* [popup title="befejezni" format="Default click" activate="click" close text="Masszi Lajos levele és Várnay Tibor titkár körlevele a tagsághoz, 1983. április 28."]”. Ez azért érdekes, mert Masszival szemben az egyik legfőbb vádpont az volt, hogy az egyesületi összejöveteleket érdemi tartalom nélküli, tetemes mennyiségű étel és ital elfogyasztásából, táncos és filmes mulatságból álló összejövetelekké silányította.

Masszi és hívei a tisztújítást a randolphi Szent Bernadett templom auditoriumába hirdették meg május 22-ére. A bíróság végül 1983. július 20-án ismét foglalkozott az [popup title="üggyel" format="Default click" activate="click" close text="Az, hogy korábban milyen értelemben foglalkozott az üggyel a bíróság, az iratokban nem esik szó. "]”. Korábban, 1983. május 20-án Masszi Lajosék indítványa nyomán tárgyalást tűzött ki 1983. július 4-ére, amikor majd [popup title="dönteni fog" format="Default click" activate="click" close text="A vezetőség körlevele a tagsághoz, 1983. május 24."]”. A bíró ugyan helyt adott Massziék felvetésének, mert az 1983. április 10-i választást érvénytelennek nyilvánította. Am ugyanezt tette a Massziék által 1983. május 22-én levezényelt választással is, aminek megtartásáért el is marasztalta őket. A bíróság visszaállította az 1983. április 10-e előtti állapotokat, vagyis Masszi Lajost elnökként arra kötelezte, hogy hatvan napon belül hívja össze a vezetőségválasztó gyűlést. Masszi 1983. augusztus 12-én körlevelet intézett a tagsághoz egy 1983. szeptember 18-ára kiírt vezetőségválasztásról. Ebben optimistán közölte, hogy „*Egyesületünk válsága a megoldáshoz* [popup title="közeledik" format="Default click" activate="click" close text="Masszi Lajos körlevele a tagsághoz, Boston, 1983. augusztus 12."]”. Hangsúlyozta, hogy a bíróság érvénytelennek minősítette az 1983. április 10-i választást (arról nem ejtett szót, hogy az 1983. május 22-it is): „*A bíróság ugyancsak az én vállamra helyezte a felelősséget, hogy véget vessünk ennek az* [popup title="állapotnak" format="Default click" activate="click" close text="Masszi Lajos körlevele a tagsághoz, Boston, 1983. augusztus 12."]”. Mivel a bíróság döntése értelmében hatvan napon belülre kellett kiírni a választást, Masszi 1983. szeptember 18-ára hirdette meg azt a randolphi Szent Bernadett templom auditoriumába. Csakhogy időközben Bene Gabriella is a bírósághoz fordult, mégpedig azzal, hogy az 1983. szeptember 18-i vezetőségválasztást a bíróság tekintse érvénytelennek és ne járuljon hozzá ahhoz. A bíróság a kérelemnek helyt adott, a kiírt választást nem engedélyezte, amivel kapcsolatosan Masszi annyit tudatott a tagsággal, hogy az „*technikai okok*” miatt marad el. Az új választást 1983. október 23-ára, a forradalom évfordulójára írták ki. Ezen a napon a zavaros időszak úgy ért véget, hogy Bene Gabriellát újraválasztották, és ennek szabályos voltához immár nem férhetett kétség. Ezzel az egyesület történetének legsúlyosabb válsága lezárult, a helyzet rendeződni látszott. Beér János egyesületi tag foglalta össze a tanulságokat: „*Szerencsésen végződött és tulajdonképpen azt kell mondjam, hogy egy ilyen sűrűlódás harminc év alatt azért belefér minden egyesület életébe. Különböző országokban különböző magyar társulásokban azt láttuk, hogy ha már hárman ülnek egy asztalnál, akkor minimum kétfélre húznak, de nem csak egyszer, ezerszer! Ez az, ami azóta itt nincs! Ha voltak is sűrűlódások, a józan többség tisztán látott, ezért szeretek ide* [popup title="tartozni" format="Default click" activate="click" close text="KURUCZ DÁNIEL: Otthontól az Új hazáig. A Massachusettsi Magyar Egyesület története/History of the Hungarian Society of Massachusetts, Inc., 1964–2014. Kézirat, 2012, 87."]”.

Mindezen torzalkodások közepette született meg a már említett és itt közölt verses alkotás. A vers a 20. század utolsó harmadában archaikusnak számító műfaj, a paszkvillus (*pasquillus*) modern kori iskolapéldája. A paszkvillus Varga Imre definíciója szerint „*...olyan gúnyvers, melynek létrehozója az alkalmosság, célja az irányzatosság. Háttérben mindig ott találunk valamilyen indulatot, érzelmi telítettséget, mely a támadás lírai alapját szolgáltatja. Bár vannak a műfajnak epikus jellegű hajtásai, a pasquillus műnemét tekintve lírai alkotás. A valódi vagy vélt sérelmet, bünt, aljasságot, hibát, ferdeséget ostorozva vagy védelmezve, ritkán tárgyilagosan, legtöbbször elfogultan szól egyénéről vagy közösségeiről. Célba vesz világi és egyházi vezetőket, a személyeken túlmenően intézményeket, törekvéseket. Céljának megfelelően nemcsak bírál és fedd, hanem ócsárol, sokszor becsmérel és* [popup title="rágalmaz is" format="Default click" activate="click" close text="VARGA ISTVÁN: A nemesi verses pasquillus (Szentpáli Ferenc). Irodalomtörténeti Közlemények, 67 (1963), 291."]”. A versnél az alkalmosság adott, amint az irányultság is. Megvan az érzelmi töltet, negatív(nak ítélt) cselekedeteket ostoroz egyoldalú elfogultsággal, s bizony az említettek jó hírnevét sem szándékszik növelni, sőt. Emellett pedig „*politikai pártállás szerint, a kipellengérezett vagy a támadó oldal véleményét*” [popup title="szólaltatja meg" format="Default click" activate="click" close text="NAGY JÁNOS: „Ha nézem a Papokat, mind ellenünk vannak”. A káptalani követek ábrázolása a XVIII. századi országgyűlési pasquillusokban. Doromb. Közköltészeti tanulmányok. Szerk. CSÖRSZ RUMEN ISTVÁN. Bp., 2014, 238."]”.

Ráadásul Varga Imre alábbi sorainak tartalma is visszaköszön a vers olvastán: „*a pasquillus, eszköztévé vált az egyéni bosszúállásnak, jelentéktelen személyek kicsúfolásának is. A téma kisszerűségének következménye, hogy ilyenkor a gúnyvers ellaposodott, személyeskedésbe, mocskolódásba fulladt. A műfaj dekadenciáját az eredményezte, elsékélyesedését az állandósította, hogy részletproblémákról, jelentéktelen emberekről szólt szűklátókörű, emelkedettség- és horizontnélküli* [popup title="szemlélettel" format="Default click" activate="click" close text="VARGA ISTVÁN: A nemesi verses pasquillus (Szentpáli Ferenc). Irodalomtörténeti Közlemények, 67 (1963), 291."]”. Így a bostoni vers sem országos horderejű kérdések döntőnökeiről, hanem csupán egy egyesület vezetőinek partalan civakodásáról tudósít, nem titkoltan parodisztikus szándékkal.

Balogh Károly, a Harvard ny. professzora, a Massachusettsi Magyar Egyesület korábbi többszörös elnöke ^[3]

A vers szerzőjének kiléte ismeretlen, de csak bennfentes személy írhatta, ezt igazolja a naprakészsége. A *Masszirózsai balladája* című mű, mely Masszi Lajos és egyik híve, *Hidy Rozália* nevére utal vissza, 1983. május 22-én kelt, helyszíniként csupán Massachusetts állam nevét olvashatjuk. Vagyis ez a paszkvillus a Masszi által meghirdetett és végrehajtott, később érvénytelennek minősített tisztújítás napján született, legalábbis elvileg. Természetesen nem zárható ki, hogy későbbi írásműről van szó, a dátum jelentőségét a vers által megénekelt esemény adja. Az angol nyelvre beállított írógéppel írt (a magyar betűkészlet ékezeteket gondosan, kézzel pótolta a szerző) költemény négy oldalt tesz ki, sokszor valóban követi a balladai formákat. „Megszóllaltatja” a szereplőket, párbeszédet követik egymást, népies fordulatokkal él, régies formulák is megjelennek („jó jámbor társuk”, „mint megsebzett oroszlán”, „tizenhárom összeültek”, „szépen szolló”), sőt néha eposzi jelzőket is használ („szépen ír, könnyen síró Mihály Klára”). A szerző állásfoglalása nem kérdéses, a gúny minden eszközével él Masszi és tábora kíméletlen kifigurázása céljából. A Masszi elleni egyik, sok helyen visszaközönő vádpont épp az volt, amire már utaltam, hogy elnöksége alatt tényleges kulturális, érdekképviseleti tevékenység helyett lényegében tékozló lakomák, zenés mulatságok jellemezték az egyesületi működést. Ezt egyértelműen előtérbe helyezi a kolbászok stb. emlegetésével a költő, illetve azzal is erre utal, hogy a felsorolt tisztviselők között az elnök és a könyvtáros mellett „szalámis”-t is említ. A mű ugyan versszakokra tagolt, de inkább csak elvileg. Nincsenek ugyanis kötött stórfái, rímei gyakorta esetlenek, egy- (!), kettő-, három-, négy-, ötsoros versszakok ütemtelenül váltogatják egymást, döcögősek a sorok is.

A paszkvillus, bár a fennmaradt iratok igazolják az azokban foglalt történetek valóságmagvát, elsősorban nem mint az egyesület tagságát megosztó torzsalkodás forrásai értékesek. Sokkal inkább mint a modern kori, határon túli magyar közköltészet kései darabja érdemel figyelmet. Megírása, terjesztése, fennmaradása egy olyan, 1983-ban már archaikus elemeket is hordozó, az 1956 előtti idők viselkedési, gondolkodási, műveltségi kereteit legalábbis nyomokban őrző közeg létét villantja fel, ahol e műfaj még termékeny talajra hullhatott, de legalábbis a költemények írója/írójuk nem táplált kétségeket ez iránt. Többféle kulturális vetület ötvözte volt a Magyarországról sarjadó, de az Egyesült Államokban kiteljesedő, alapvetően azonban belterjes, zárványszerű egyesületi közeg.

A verset szöveghű átiratban közöljük, javítva a gépelési hibákat és a nyilvánvaló elírásokat, megőrizve azonban a szöveg eredeti tagolását.

Masszirózsai balladája

*Massachusetts államában
Egy magyar klub a szétszórtságban:*

*Masszi Lajos az elnöke,
Hidy Rózi a fő szereplője,
Székely Bandi a Szalámisuk,
MassziMacó a Könyvtárosuk,
Hidy Miklós a jó jámbor társuk.*

*Igazgatók voltak többen,
Az ügyekbe beleszólni sohse mertek,
Mert Rozinak csak az tetszett,
Amit Lajossal elterveztek.*

*Elérkezett Áprilisnak tizedike,
Ez lett Masszinak a nagy veszte:*

*Lemondott az elnökségről,
Gondolván, hogy újra megválasszák őt.*

De a választás felborított csapat, s papot,
Mert Masszi Lajos zuhant nagyot.
- Jajj Istenem, adj egy csodát,
Hogy újra osztogathassam a chairman nevű kártyám!

Mi lesz a Roziék sok italával?
És a krémes tésztáival?
S a szalámis tárházunkkal?

Masszi Lajos dühöng sokat,
Hívja sorra a magyarokat:
- „Olyan vagyok, mint megsebzett oroszlán,
Mert helyembe megválasztották Bene Gabriellát.

Csóka Jenő jóbarátom átpártolt a Gabikához.
Csóka, Csóka, jó varjúcska, gyere a galickámba vissza!”

- „Nem megyek én tihozzátok, mert megfogna a sok átok.”

Galló Árpád ő lemondott, mert munkája szaporodott:
De amikor Gabi hívta, letett mindent s ugrott vissza.

Pénztárosunk a Papp Miklós volt,
Ő kapott a legtöbb szavazatot.
Elvesztettük kincsőrzőnket, gyere vissza, értsünk egyet!
- „Nem megyek én tihozzátok,
Elég volt a zsarnokságotok.
Jobban érzem itt magamat,
Mint a Ti szárnyatok alatt.

2.
Gabriella első dolga, az új igazgatóságot összehívja.
Tizenhárman összeültek, Zeuskának hálát küldtek,
Hogy a zsarnokságot elűzte.
Jó Zeuska megsegített
Két zsarnokot leterített.

A zsarnokság főmestere:
Hidy Rozi gondolt nagyot,
Mindjárt a Bírósághoz futott.

A Bíróság meghallgatta,
Mert egy új üzletet kapa.

A kérelmet láttamozta, egy Istenadta irodista.

Rozi, a bajcsinálás nagy mestere,
Örömmel tért hazafele,
Hogy az ügyet elintézte,
Lajos nagy örömére.

- „Nem baj, Lajos, lesz még megint szebb is, jobb is,
Újra meglesz a jó biznisz.
Koccintunk még újra a pincénk borával,
Nem adunk át semmit Bene Gabriellának!”

Bíróságra hívják Gabit, Árpit s Miklóst,
Hogy megtudják a nagy vádiratot.

A Bíró a vádiratot elutasította,
Rozit, Masszit jól megpirongatta:

„Szégyelljék magukat,
Zsarnokság, amit tesznek,
Ezek a magyarok a zsarnokság elől menekültek,
Maguk itt a Szabadföldön újra a zsarnokaik lettek!
Menjenek haza az anyjuk kínjába,
És ne jöjjenek többet marhasággal a Bíróságra!”

De a Rozi újra kezdte,
Hogy hátra van három kérelme.

Közbe, míg a fentiek történtek,
Masszi új választást hirdetett.

Igazgatósági jelölteket kijegyzett,
Akiket ő meg sem kérdezett.

Jelölte ő magát az elnöki székbe,
Hogy nehogy megint valaki véletlen a helyébe lépjen.

Polgárok, Kővágók, Favágók gyűjtötték a népet,
Hogy a kétségbeesett Masszinak szerezzenek örömet.

Nagy nehezen összeszedtek pár tucatnyi embert,
Aki közül sokan tudták, mire kell a kender.

3.
Megérkezett az ellenfél, Jaji Lajoskám, most mit tegyél!?

Rozi egy papírt tart a karmaiban,
Hogy Bene Gabinak felolvassa;
- „Azt se tudod Rozi, hogy mit beszélsz –
Ez a papír annyit ér, hogy a Kortban ellenünk beléptél.”

Erre Rozi oldalt farolt, mert ha nem, Gabi odamarkol.

Bementünk a Church pincéjébe,
Hogy tanúi legyünk a Bíró üzenetének.

Bene Gabi előlépett, hogy közhírré tegye szépen,

Hogy ez a választás érvénytelen,
S ha megtartják a választást,
A bíróság indít akkor eljárást.

Süket-dumások ordítózva idegesen kapkodtak,
Hogy mi lesz most a sorsa a mi Lajosunknak?
- „Most vagy soha, Isten-biza,
Ha ma nem választanak meg elnöknek, akkor soha.”

A Tizenhárom közül Péter lép elé kérdéssel:
- „Van e maguknak gyűlést vezető korelnökök?
S hol van a gyűlést leíró jegyzőjük?”

Masszi Lajos hamarjában Raizner Lacit előrántja;
Legyél Laci a gyűlés korelnöke,
Szépen szolló Mihály Klárit, jegyzőnek jelölte.

Próbáltak beszélgetni a dühös felek,
Raizner Laci zsarnokian leintette:

- „Csak röviden beszélhetek!” –

Masszi Lajos is előlépett a háttérből,
Dührohámot kapott egyből,
De valaki leintette a Tizenháromból.

Csendesen folyt azután a társalgás,
De mégse lett semmi változás.

Szépen író, könnyen síró Mihály Klára kérte,
Hogy legyen meg a Béke:
- „Istenem, Istenem, miért van Rajtatok
A turáni átok?”

4.
Süket fülekre talált az ő szép beszéde,
Mert nem fért senki sem a bőrébe.

A tanúskodó igazgatók
Kivonultak a bűnbarlangból,
Hazamentek szép csendesen,
Hogy tervezzenek sok-sok szépet.

A magukra hagyott tagok Masszira adták a szavazatot;

- „Boldog Isten most szerettedél,
Hogy újra elnöki székbe tettél.
Chairman voltam én igazán, Chairman lettem újra Macám.”

Gábor Pista Godfatherünk,
Ha bajba jutunk, hozzá megyünk.
Ad ő sok jó tanácsot,
Hogy megbontsa a magyarságot.

Kővágó is settenkedik, ha tud, a jászolból eszik-iszik,
Hogyha kell, ordítozik.

Elintéztük a Klub sorsát,
Kívánok mindenkinek jó éjszakát!”

Massachusetts, May 22, 1983.

Kiadás: 17. évfolyam (2017) 2. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/a-massachusettsi-magyar-egyesulet-belviszalyanak-egy-verses-emleke-1983-bol>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/a-massachusettsi-magyar-egyesulet-belviszalyanak-egy-verses-emleke-1983-bol>

[2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/18575708_10212709364949304_1325931355_o.jpg

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/balogh_karoly_a_harvard_ny_professzora_a_massachusettsi_magyar_egyesulet_korabbi_tobbszoros_elnoke.jpg